

TEATRUL ROMÂNESC DE AZI: TENDINȚE, FENOMENE, PERSONALITĂȚI

Nume în biografia colectivelor pe care le slujesc

Pentru a fi practică în termeni superlativi, o meserie atât de complexă cum este actoria presupune talent, sacrificii, succes, longevitate; presupune șansa lansării, a unui climat colegial deosebit — regizor, parteneri de scenă, animator de trupă, o critică imparțială, competentă. Oricum, îi rămâne actorului, intact, beneficiul confruntării cu spectatorul care, departe de viața intimă din interiorul unui teatru, știe să prețuiască, „să dea Cezarului ce-i al Cezarului” — aplauze și flori, cuvinte calde, inimă deschisă. Fiindcă nimic nu este mai curat pentru omul de rind decât ea, în calitatea sa de iubitor al Thaliei, să-și recunoască în mod public „slăbiciunea” față de actori, unii dintre ei idoli de peste noapte, alții de-o viață, trecuți în biografia colectivă cu majuscule; un salut adresat ca între prieteni sau cunoscuți de cînd lumea; o șoaptă sau o privire admirativă la trecerea imberbului histrion sau „monstru sacru” (căci avem și noi — nu-i așa? — asemenea personalități!), totul curge normal și întreține viu interesul, dincolo de spațiul și timpul „faptei artistice”, pentru **destinul pe care fiecare** — cum prea bine se judecă — și-l **făurește**.

Alegem, prin urmare, un eșantion posibil dintr-o realitate, firește, mult mai bogată în nume și realizări, „destine” constituite în imediată actualitate, unele ajunse la deplina consacrare, celelalte afirmînd, pas cu pas, voința autodepășirii, certitudinea clipei de față și (de ce nu?) înălțarea la rangul valorilor asimilate de spiritul public și cercetate ca atare.

Destine despre care, evident, s-a mai auzit și se va mai auzi. A șesiza că aceste nume, prin profesionalitate, dăruire și statornicie, se confundă cu însăși biografia teatrelor pe care le slujesc, cu istoria vie a teatrului românesc contem-

poran, este o palidă recompensă. Are Măria Sa Publicul grijă să le „întoarcă” dragostea cum se cuvine aplauze și flori!

„Păsările tinereții...”

Nume sonor pentru spectatorul teatrului brașovean. Dacă modestia ar primi întru chipare fizică, atunci **Geta Grapă**, această de altfel extrem de populară actriță, excelînd în dramă și în comedie, ar fi indiscutabil... prototipul. „A muri cu personajele de gît” — iată un mod de a privi lumea scenei; știința și arta aparține actriței care și-a cheltuit talentul fără a se menaja, în peste o sută de roluri principale, secundare sau episodice, cum i s-au hărăzit. Și orice rol i se părea un chin și orice interpretare îl încredința pe privitor că rolul a fost gîndit și scris pentru ea anume. Mătușa Rița (**Păsările tinereții noastre** de Ion Druță), Maria (**Mormintul călărețului avar...** de D. R. Popescu), Bătrîna (**Arca bunei speranțe** de I. D. Sîrbu); pînă și acele (mărunte) apariții din **Echinocțiul de toamnă** de Dimitrie Roman etc, durează în memorie și vorbesc despre căldura vocii, naturalețea gesticulației pe măsura staturii personajelor și temperatura momentului descifrat sub ochiul demascator al reflectoarelor.

„Floare albastră...”

Revăd un set de imagini, marcînd trei decenii de impact cu scena: primele, de cînd era în floarea tinereții (la Timișoara), în **Montserrat** de Em. Robles — candoare, mirare, ambiția devenirii — sau în **Partea leului** de Const. Teodoru și în **Vaska Pepel** din **Azilul de noapte** de M. Gorki — compoziții vizînd cara-

**Leni Pința-Homeag în „Familia”
de Dina Cocea**

**Varga Vilmos și Kiss Tórek Ildiko
în recitalul eminescian „Floare
albastră”**

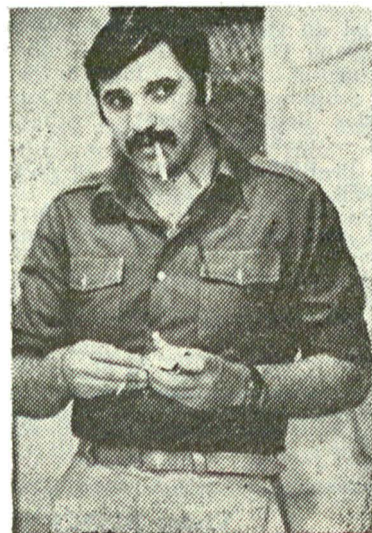
**Geta Grapă în „Vină-
toarea de berze” de Di-
mitrie Roman**

**Sebastian Comănici în Ion din „Năpasta” și Ion Che-
laru în Pristanda din „O scrisoare pierdută” de
I. L. Caragiale**

Greta Manla în „O femeie cu bani” de G. B. Shaw, Wilhelmina Căta în „Steaua fără nume” de Mihail Sebastian și Doru Ana în „Scrisoare de departe” de Eugenia Busuioceanu

tele maturității artistice, prin alură și încadrarea în datele propuse de atmosfera psihosocială a pieselor; celelalte — viu remember al întâlnirii cu personaje de factură osebite, în „pielea” cărora **Varga Vilmoș** — actor orădean de reputație națională — și-a „descoperit”, de fiecare dată, vocația în fața iubitorului Thaliei. Cine l-a văzut, însă, în recitaluri — singur sau însoțit (ca și în viața de toate zilele) de **Kiss Törek Il-diko** — a simțit bucuria cunoașterii unui excelent interpret (menestrel) de poezie de cea mai înaltă valoare ideatică și estetică de la baladele lui François Villon, la lirica de azi. O seară de neuitat pentru publicul botoșănean și pentru „specialiști” ai teatrului din toată țara în limba lui Petöfi, un florilegiu eminescian sub semnul „Florii albastre”...

În așteptarea Doamnei Clara

Născută parcă să aducă pe scenă numai figuri ilustre ale dramaturgiei naționale și universale, amintind prin înfățișare de contemporanele lui Hercule, fără egal între „divele” Naționalului din Cetatea Băniei, **Leni Pințea-Homeag** impune prin prestanță și forța comunicării. Nu a jucat, încă, tot ce ar fi trebuit (*Vidra*, *Antigona*, de pildă), dar în ce a fost distribuită (paradoxal, mai inspirat, în genere, de către regizorii-invitați!) și-a făcut cu prisosință datoria.

Un glas de contralto, o privire sfredelitoare, un gest cenzurat, degajând hotărîre — totul irumpe din psihologia „sufletelor tari”, de la antichitate încoace. Muma din **Greul pământului** de Valeriu Anania, **Anca** din **Năpasta** de I. L. Caragiale, **Esmé** din **Iarna lupului cenușiu** de I. D. Sirbu, **Stanca** din **Capul** de Mihnea Gheorghiu, **Artista** din piesa omonimă a lui Somerset Maugham sînt apariții antologice. Prin expresivitatea recitării, influențînd alese selecții din lirică, s-a dovedit a fi și un inconfundabil realizator de *one woman show*.

„Efectul dăunător al tutunului...”

Un traseu cu puncte de reper cultural distincte: **Timișoara-Arad-Satu-Mare-Bo-**

toșani-Suceava-Sifciuta-Gheorghe. Și un singur „călător“, despre care, în două decenii, s-a spus că e „unul din stilpii teatrului“, „în stare să ia pe cont propriu un spectacol“ și, indiferent de înălțimea partiturii, să arate că „Joaca aceasta de-a actorii“ merită să nu fie nicicând, și de nimeni, ocolită. Orbul (**Un domn pribeag** de N. Iorga), Păun (**Cer cuvânt** de D. Horomnea), Brâncuși, (din piesa lui Mircea Eliade), Ion (**Năpasta** de T. L. Caragiale), dar, mai ales Conferențiarul din **Efectul dăunător al tutunului** de A. P. Cehov și Delinquentul din **Adio, studenție** de A. Vampilov — între cîte roluri cunoaștem în ceea ce-l privește — au demonstrat, cu lux de detalii, virtuțile interpretative ale lui **Sebastian Comănici**: rara mobilitate a feței, dozarea frazării — de la șoaptă la acută, gîndire estetică și spirit critic incisive (dovedite și în proza scrisă).

Mona sau „Steaua“ care și-a aflat numele

Truditoare a scenei, nemofturoasă la împărțirea rolurilor, cu o admirație secretă față de regizorii de prim rang, generoasă în aprecierea colegilor, nemulțumită de sine, **Wilhelmina Căta** este o prezentă a teatrului piteștean care se impune lesne memoriei spectatorului, venit să vadă „omul potrivit la locul potrivit“. De o frumusețe mereu proaspătă și de un temperament liric aparte, actrița și-a înscris în palmares o suită de personaje de genuri variate: Gittel (**Doi pe un balansoar** de W. Gibson), Elena Andreevna (**Unchiul Vania** de A. P. Cehov), Lady Macbeth (**Macbeth** de Shakespeare), Doamna (**Viforul** de B. Șt. Delavrancea), Wanda (**Gaițele** de Al. Kirițescu), Mariana (**Măsură pentru măsură**) și încă o Mariana (**Tartuffe**), Sutura Fraulein (**Regele gol** de E. Svart), Smeraldina (**Slugă la doi stăpîni** de C. Goldoni) etc., etc. Cel mai recent văzut de noi — Mona din **Steaua fără nume** de Mihail Sebastian, a cărui „întruchipare“ le întrece pe toate celelalte, constituind punctul de unde începe adevăratul drum al împlinirilor sale profesionale.

Pe ușa din față și cu capul sus

„— Cum a fost, Ioane? — D-apăi, cum să fie? Iac-asa...“ Replici dintr-un posibil dialog, purtat în mai multe rînduri cu interpretul lui Ion (**Chirița** de V. Alecsandri), Cantemir-Vodă, bătrînul (**Drumuri și răscruci** de Paul Everac), Moșghilă (**Apus de soare** de B. Șt. Delavrancea), Victor (**Întîlnire la metrou** de

Eugenia Busuiocanu), Egor (**Copiii soarelui** de M. Gorki), Boze (**Pădurea împietrită** de R. Sherwood), Kiriș (**Ivona principesa Burgundiei** de W. Gombrowicz), Groparul-clovn (**Hamlet** de Shakespeare) etc. — „Cum a fost cu Pristanda?“ — adică, rol prin care **Ion Chelaru** a intrat la Teatrul Mic, mai bine zis în Capitală, pe ușa din față și cu capul sus, „— Iac-asa!“ — adică răbdare, tenacitate, pusă în slujba unei convingeri, nu oarecare, și anume că talentul trebuie cultivat, la propriu și la figurat, sporirea sa țînd seama, în primul rînd, de cîtă cînstire i se dă „acasă la el“... Să amintim că actorul din prim-plan are și un condei sagace; probă — încercările sale dramatice.

Ride, plinge, cîntă și dansează

Temperament artistic exploziv, prea puțin valorificat în primii ani de la absolvirea I.A.T.C., **Greta Manta** ride, plinge, cîntă și dansează — așa cum i-o pretinde împrejurarea, cu — demnă de invidiat — virtuozitate profesională, imbinare de talent nativ și dăruire. Între rolurile care au făcut condeiele critice să scapere epitele (pozitive, se-nțelege!), se detașează cel al protagonistei din **O femeie cu bani (Milionara)** de G. B. Shaw, interpretare notată cu calificativul maxim la Gala „Artei Comediei“ de la Galați, ediția 1988.

Acest „înger“... vesel

Spectacolul de licență cu **Acești îngeri triști** de D. R. Popescu l-a consacrat într-o „echipă de viitor“ (Mihai Mănolescu — regie, Dana Dogaru, Tudorel Filimon ș.a.) a teatrului nostru (viitor devenit prezent), dobîndind premiul Festivalului Spectacolelor pentru Tineret, Costinești 1978. Iată — ne-am zis, atunci și ni s-a confirmat în timp impresia — un actor matur, **Doru Ana**, din spîta lui Costel Constantin; tipul „erou“, etalînd forță musculară și... vocală și tot ce-i mai trebuie unui actor pentru a-și împlini vocația. Pînă la **Urișii munților** de Pirandello, de la „**Bulandra**“, unde s-a stabilit recent, a cunoscut și alte satisfacții pe diferite partituri în **Hamlet** de Shakespeare, **A treia țepă** de Marin Sorescu, **A douăsprezecea noapte** — la Teatrul „I. Vasilescu“, — **Scrisoare de departe** de Eugenia Busuiocanu, la Brașov ș.a.

Victor BIBICIOIU